

> Retouradres Postbus 20301 2500 EH Den Haag

Directie Wetgeving en Juridische Zaken

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.rijksoverheid.nl/jenv

Contactpersoon
L.L. MacLean

T 070 370 79 11

Ons kenmerk
4205958

Bij beantwoording de datum en ons kenmerk vermelden. Wilt u slechts één zaak in uw brief behandelen.

Datum 15 september 2022
Onderwerp Uw Woo-verzoek van 23 augustus 2022

Geachte heer/mevrouw

Hierbij bevestig ik dat ik op 23 augustus 2022 uw brief heb ontvangen. Met deze brief verzoekt u om informatie over het bewijs van de gratie Gods, nu u de formule 'bij de gratie Gods' veelal heeft zien terugkomen in wetgeving.

Ik heb besloten uw verzoek niet in behandeling te nemen. De reden daarvoor is als volgt.

'Bij de gratie Gods' is geen grondwettelijk voorgeschreven formule. In de tekst van het in artikel 81 van de oude Grondwet opgenomen afkondigingsformulier is zowel na 'Wij' als na 'Koning der Nederlanden' het woord 'enz.' vermeld. De formule 'bij de gratie Gods' is een invulling die wordt gegeven aan de afkorting 'enz.' in het grondwettelijk afkondigingsformulier voor wetgeving. Door de geschiedenis heen is aan deze invulling verschillende waarde en betekenis toegekend.

Binnen mijn ministerie zijn geen documenten voorhanden over 'het bewijs van de gratie Gods'. Het staat u vanzelfsprekend vrij om zelf uit te zoeken of er literatuur te vinden is waarin aandacht besteed wordt aan de betekenis van de formule 'bij de gratie Gods'.

Hoogachtend,
De Minister van Justitie en Veiligheid,
namens deze,

A.H.C. van Oosterhout
Strategisch raadadviseur/Coördinator juridische procedures
Sector Juridische Zaken en Wetgevingsbeleid